

แบบบันทึกองค์ความรู้รายบุคคล

๑. ชื่อองค์ความรู้ เทคนิคการสร้างและพัฒนาผู้นำในการขับเคลื่อน
สัมมาชีพชุมชน

๒. ชื่อเจ้าขององค์ความรู้ นายสหศิลป์ อินทะชัย ตำแหน่งนักวิชาการ
พัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

๓. หมวดองค์ความรู้ที่บ่งชี้ เทคนิคการสร้างและพัฒนาผู้นำในการ
ขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน

๔. ที่มาและความสำคัญในการจัดทำองค์ความรู้

กรมการพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมการขับเคลื่อนการสร้างสัมมาชีพชุมชน โดยยึดหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึง
งบประมาณสนับสนุนของรัฐ โดยให้ปราชญ์ชุมชนเป็นผู้นำในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพและ
รายได้ และมีเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นผู้เอื้ออำนวยในการส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ให้แก่
ประชาชนในหมู่บ้าน โดยการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้
ประชาชนมีองค์ความรู้ในอาชีพ และนำความรู้ ไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับ
ครัวเรือนตามแนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
มีวิธีการ/ขั้นตอนการจัดการความรู้ดังนี้

๑. กิจกรรมเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน หมู่บ้านละ ๕ คน เป็นผู้นำ
และองค์กรขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน โดยการคัดเลือกปราชญ์ที่มีองค์ความรู้ และ
มีความสามารถในการถ่ายทอดได้เป็นอย่างดี ที่เรียกว่า “ผู้นำวิทยากรสัมมาชีพ หรือ ครูใหญ่”
จำนวน ๑ คน และสร้างทีมวิทยากรสัมมาชีพที่เรียกว่า “ครูน้อย” จำนวน ๔ คน รวมทั้งสิ้น ๕
คน โดยผ่านการคัดเลือกจากเวทีประชาคมและได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน

๒. ประชาชนผู้แทนครัวเรือนที่ต้องการและสนใจฝึกอบรมอาชีพ หมู่บ้านละ ๒๐ คน

๓. การกำหนดเนื้อหาการฝึกอบรมอาชีพ วิทยากรหลักที่ทำหน้าที่สอนอาชีพ สถานที่
อบรมและศึกษาดูงาน ดำเนินการให้แล้วเสร็จในช่วงกิจกรรมเตรียมความพร้อมทีม วิทยากร
สัมมาชีพชุมชน กรณีวิทยากรสัมมาชีพชุมชนในหมู่บ้านไม่มีความรู้ในเรื่อง ที่ครัวเรือนเป้าหมาย
ต้องการฝึกอาชีพ ให้พิจารณาคัดเลือกจากทีมวิทยากรสัมมาชีพ ชุมชนระดับหมู่บ้าน หรือ
ประสานขอรับการสนับสนุนจากวิทยากรสัมมาชีพชุมชน ที่อำเภอ/จังหวัดได้จัดทำฐานข้อมูลไว้
และในการศึกษาดูงานให้เน้นหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงต้นแบบ หรือศูนย์เรียนรู้ฯ หรือบ้าน
ปราชญ์ชุมชนในอำเภอเดียวกัน



๔. จัดทำฐานข้อมูลทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน ตามแบบฟอร์มที่กรมฯ กำหนด เพื่อนำไปสู่การต่อยอดการพัฒนาและการใช้ประโยชน์กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย ทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนในพื้นที่และหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง

๕. ดำเนินกิจกรรมสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ในรูปแบบการฝึกอบรม โดยสนับสนุนให้ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน จำนวน ๕ คน ทำหน้าที่เป็นแกนนำหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทีมงานสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนในพื้นที่ และหน่วยงานภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนกิจกรรมสร้างสัมมาชีพฯ บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ ซึ่งการอบรมภายใต้กิจกรรมสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน

ขั้นตอนการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑) การให้ความรู้ภาควิชาการหรือทฤษฎี เทคนิควิธีการ และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพที่ครัวเรือนต้องการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ และเสริมสร้างการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงหรือบ้านปราชญ์ชุมชน หรือศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ ๓ ฝึกปฏิบัติอาชีพให้ครัวเรือนเป้าหมายตามกรอบการเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจกับพื้นที่เป้าหมายและให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานเบื้องต้น

๒. สร้างและพัฒนาผู้นำและองค์กรขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน โดยการคัดเลือกปราชญ์ที่มีองค์ความรู้ และมีความสามารถในการถ่ายทอดได้เป็นอย่างดี ที่เรียกว่า “ผู้นำวิทยากรสัมมาชีพ หรือ ครูใหญ่” จำนวน ๑ คน และสร้างทีมวิทยากรสัมมาชีพ ที่เรียกว่า “ครูน้อย” จำนวน ๔ คน รวมทั้งสิ้น ๕ คน โดยผ่านการคัดเลือกจากเวทีประชาคมและได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน

๓. สร้างและพัฒนาเครื่องมือ/สื่อในการขับเคลื่อนการสร้างสัมมาชีพชุมชน โดยการใช้แผนชุมชนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ระดับหมู่บ้าน เป้าหมายครัวเรือนมีอาชีพ/ผลิตภัณฑ์ใหม่ หมู่บ้านมีการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน

๔. ส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชน โดยพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน (ปราชญ์ชุมชน) ที่เรียกว่า “การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น” โดยใช้องค์ความรู้ แนวคิดคนรุ่นใหม่มาใช้ปรับปรุงและพัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้น และสามารถสร้างเครือข่ายอาชีพให้เติบโตและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

๕. ใช้กลไกในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ มีการแต่งตั้งคณะทำงานและให้ทุกส่วนมีการบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง มีการประชุมเชิงปฏิบัติการที่สนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพระดับอำเภอ

๕. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

๑). แกนนำในชุมชนไม่เข้าใจแนวทางการคัดเลือกสัมมาชีพชุมชน ขาดการเตรียมความพร้อมในพื้นที่ แนวทางแก้ไข เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนต้องเข้าไปเป็นพี่เลี้ยงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม

๒). ขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แนวทางแก้ไข มอบหมายหน้าที่ให้ทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพระดับอำเภอ ติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

๖. ประโยชน์ขององค์ความรู้

๑. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป

๒. เป็นเอกสารรวบรวมความรู้ เทคนิค และกระบวนการขั้นตอนต่างๆไว้ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง

๗. เทคนิคในการปฏิบัติงาน

๗.๑) ยกตัวอย่างหรือสาธิตการประกอบอาชีพพร้อมด้วย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น และสามารถปฏิบัติตามได้จริง ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ วันที่สองศึกษาดูงานด้านการสร้างและพัฒนาอาชีพ และเสริมสร้างการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มพูนความรู้และ เสริมสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาอาชีพ

๗.๒) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ กลุ่มเป้าหมายศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้ประกอบอาชีพจนประสบความสำเร็จ/ ผู้ปฏิบัติจริง ณ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หรือกิจกรรมการประกอบอาชีพ และกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมุ่งการปรับทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพตามแนวทางการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย ๒๐ กิจกรรม วัตถุประสงค์กระบวนการ สื่อ/อุปกรณ์ ข้อเสนอแนะเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๗.๓) กระตุ้นให้เกิดความตระหนักในการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิต และการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านปราชญ์ชุมชนหรือศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งในพื้นที่เศรษฐกิจพอเพียงจากสถานที่จริง สัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วันที่สาม ฝึกปฏิบัติอาชีพเพื่อให้

กลุ่มเป้าหมายได้ลงมือปฏิบัติการประกอบอาชีพจริง กลุ่มเป้าหมายดำเนินการฝึกปฏิบัติอาชีพ ณ บ้านของตนเองหรือสถานที่ที่ เหมาะสม โดยมีทีม วิทยากรสัมมาชีพชุมชน ในระดับหมู่บ้าน กากับ ดูแลการฝึกปฏิบัติของ กลุ่มเป้าหมายอย่าง ใกล้ชิด โดยอาจแบ่งความ รับผิดชอบตาม สัดส่วน วิทยากรสัมมาชีพชุมชน ๑ คน ต่อ ๔ คน หรือ ๔ คร้วเรือน วัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ ในการประกอบอาชีพที่ฝึกอบรมทีม สนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนร่วมติดตาม สนับสนุนการฝึกปฏิบัติอาชีพของครัวเรือนเป้าหมาย และให้แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน

๗.๔) เมื่อดำเนินการตามกรอบการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว

๑) ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้านและทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพในพื้นที่ ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการติดตามสนับสนุนการประกอบอาชีพของครัวเรือนเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอบรมติดตามสนับสนุนและส่งเสริมให้ครัวเรือนฯ ให้สามารถประกอบอาชีพที่ได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ นั้นเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตหรือการบริหารจัดการ หรือจะเป็นการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา การส่งเสริมด้านการตลาดและการจัดหาแหล่งทุนสนับสนุน

๒) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สนับสนุน ส่งเสริมให้ครัวเรือนเป้าหมายที่ผ่านการ ฝึกอบรม ที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทเดียวกันและประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง ให้มี การรวมกลุ่ม และสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาเป็นกลุ่มอาชีพตามหลัก ๕ ก เพื่อเตรียม ความพร้อมเข้าสู่การลงทะเบียน OTOP ๓) ทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพในพื้นที่ ส่งเสริมให้ ชุมชนจัดระบบบริหาร การจัดการเงินทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ ส่งเสริมช่องทาง การตลาด เพื่อให้กลุ่มสามารถ ประกอบอาชีพและสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดกิจกรรม

๑. จำนวนประชาชนเป้าหมายได้รับการส่งเสริมอาชีพ ๒. ร้อยละ ๘๕ ของประชาชน เป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพ นำความรู้ไปประกอบ อาชีพตามแนวทางสัมมาชีพชุมชน และมีรายได้เพิ่มขึ้น

เงื่อนไข

๑. กิจกรรมสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ให้ดำเนินการหลังจาก ดำเนินกิจกรรมเตรียม ความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน เรียบร้อยแล้ว
๒. จัดทำฐานข้อมูลครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน ตามแบบฟอร์มที่กรมฯ กำหนดเพื่อนำไปสู่การต่อยอดการพัฒนาและการใช้ประโยชน์

๓. ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน ต้องรวบรวมข้อมูลและ ประสานสำนักงาน พัฒนาชุมชนอำเภอ ในการจัดซื้อวัสดุฝึกอาชีพเพื่อดำเนินการ สนับสนุนการฝึกอาชีพให้ ครัวเรือนเป้าหมายไปฝึกอาชีพได้จริงก่อนเริ่มดำเนินการ ฝึกอบรม

๔. วัสดุฝึกอาชีพ ต้องไม่เป็นการซื้อแจกให้ครัวเรือนโดยไม่มีการให้ความรู้ ด้านอาชีพ และจัดทำทะเบียนวัสดุของแต่ละหมู่บ้าน

๕. หากงบประมาณในการฝึกปฏิบัติอาชีพรายครัวเรือนไม่เพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติ อาชีพ สามารถฝึกปฏิบัติอาชีพในลักษณะร่วมกันทำแบบกลุ่มได้ โดยจะใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติ ณ บ้านตนเอง หรือสถานที่ที่กลุ่มกำหนดก็ได้กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย

๔. จัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ครัวเรือน สัมมาชีพชุมชนที่ผ่านการพัฒนา ได้มีการรวมกลุ่ม และสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาเป็นกลุ่ม อาชีพ กลุ่มเป้าหมาย ผู้แทนครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนนำความรู้จากการฝึกปฏิบัติอาชีพ ไป ประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่องและเห็นผลสำเร็จ โดยประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภท เดียวกัน หมู่บ้านละ ๒๐ คน (จำนวนกลุ่มอาชีพที่จะต้องจัดตั้งและพัฒนาชั้นใหม่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของจำนวนหมู่บ้านเป้าหมาย) หมู่บ้านละ ๒ วัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินกิจกรรมจัดตั้งและพัฒนา กลุ่มอาชีพ ตามขั้นตอนดังนี้

๑. ทำความเข้าใจแนวทางการดำเนินกิจกรรมจากเอกสารแนวทางการสร้างสัมมาชีพ ชุมชน ปี ๒๕๖๒

๒. จัดทำแผนการดำเนิน

๓. การสร้างสัมพันธภาพกับชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนถือเป็นสิ่งแรกที่ นักพัฒนาจะต้องกระทำ เพื่อเป็นการแสดงถึงความตั้งใจจริงเพื่อจะพัฒนาชุมชน ดังหลักการ ที่ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยการสร้างความคุ้นเคยกับผู้นำชุมชนเพื่อช่วยในการ ประสานงานที่ง่าย รวมถึงการลงพื้นที่พบปะพูดคุยกับชาวบ้านเพื่อรับฟังปัญหาและความ ต้องการ แล้วนำสิ่งเหล่านั้นมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่ม สัมมาชีพในด้านต่างๆ

๔. เรียนรู้ข้อมูลชุมชน เข้าใจอัตลักษณ์ชุมชนและวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆเป็นอย่างดี โดยการศึกษาลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่เอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน แล้วนำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นพื้นฐานในการต่อยอดหรือรวมกลุ่มทำสัมมาชีพ

๕. กระตุ้นความสนใจ มีวิธีการโดยการอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของสัมมาชีพชุมชน เช่น ทำไม อย่างไร ทำแล้วจะเกิดผลอย่างไร ทำแล้วใครได้ประโยชน์ โดยการยกตัวอย่างชุมชน ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหรือชุมชนที่เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตเพื่อสร้างแรงจูงใจ

๖. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตัวชุมชนเอง โดยเน้นกระบวนการรวมกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ไขปัญหา เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน

๗. ส่งเสริมให้กลุ่มสมาชิกชุมชนใช้ทุนชุมชนหรือทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตสินค้าหรือบริการ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

๗.๑ เป็นการใช่วัตถุดิบให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๗.๒ ลดต้นทุนการผลิต

๗.๓ วัตถุดิบควรเป็นสิ่งที่มิมีในพื้นที่และหาง่าย